

ÄLVG

Älvgårde når man via väg 288 mot Rasbo. Vid Rasbo kyrka tar man av mot Gåvsta och far mot Länna. En mindre väg leder sedan från Lännavägen mot Älvgårde. Här träffar vi Baltasar Pinheiro, boende i Gåvsta. Baltasar har skådat i Älvgårde under två år nu.

BALTASAR MÖTER UPP på cykel vid Älvgårde en grå novemberdag. Strax innan man når fram till en liten bro över en å och en gård så finns en liten iordningjord plats där man kan parkera bilen. Två stora stenar på var sida av vägen utgör utgångspunkten för ett besök i Älvgårde. Baltasar deltar i ett november-race tillsammans med ett antal skådare, racet är ett EKO-race, därav cykeln. Han hinner knappt kliva av cykeln innan han pekar ut över fälten.

– Där kretsar en havsörn över skogen. De

är vanliga här, säger Baltasar.

Minsann, en havsörn cirklar över skogen och mobbas av en kråka. Vi konstaterar bägge att man nästan alltid ser havsörn numera när man är ute och skådar.

– Nu är det tre havsörnar i luften, säger Baltasar plötsligt.

Så passande att de så tydligt understryker vårt samtal om att man ofta ser havsörn.

– Där sitter en varfågel i toppen av en buske.

Baltasar har full koll på omgivningen när

ÄRDE

är Baltasar Pinheiros hemmamarker

TEXT OCH FOTON: ANITA JANELM

vi pratar. Han har fågelskådat intensivt i tre år nu och tycker det är särskilt roligt att få lite grepp om den egna omgivningen och vilka fåglar som finns här.

Älvgärde blev så sent som i december 2019 nytt naturreservat i Uppsala kommun. Det består såväl av odlingslandskap med öppna åkrar och strandängar som av ädel-lövskog och lövrik barrskog. Området är 118 hektar stort, med 79 hektar skogsmark.

– Här ute över ängarna har jag sett både blå kärrhök och kungsörn, säger Baltasar. På vårarna rastar här både gäss och sångsvan. I mars i år rastade här även fyra stycken mindre sångsvanar.

Baltasar berättar att när ängarna är översvämmade här på våren så rastar änder här, bland annat stjärtänder och snatteränder. I april 2019 rastade en årta här, en inte så vanlig

and här. I år uteblev översvämningen dock.

Baltasar är född på ön Terceira på Azorerna och har bott i Sverige i 13 år. Azorerna består av nio öar varav ön Corvo är ett dragplåster för de skådare som ägnar sig att få ihop så många arter fåglar som möjligt i Västpalearktis¹. På Azorerna, som utgör den västligaste utposten inom Västpalearktis, kan man emellanåt hitta amerikanska arter varför ön är viktig för Västpalearktiskryssare. Baltasar, som besöker Azorerna varje år, har till exempel sett de amerikanska arterna flikstrandpipare, dvärgsnäppa, sandsnäppa och fläckdrillsnäppa på Azorerna. De två första har aldrig setts i Sverige, sandsnäppan en gång i Sverige och fläckdrillsnäppan åtta gånger i Sverige.

– Mina första fågelminnen är när min farfar visade mig ett koltrastbo, jag blev

Baltasar Pinheiro på väg till Älvgärde

väldigt tagen av de vackra äggen. Nu när jag blivit mer intresserad av fåglar så har jag haft förmånen att få skåda tillsammans med en erfaren skådare på Azorererna.

Vi talar om att åka på "drag", dvs åka iväg och titta på en lite ovanligare art som hittats.

– Eftersom jag inte skådat så länge så har det inte blivit så mycket av det. Mitt första drag var när jag åkte för att titta på rostsparven i Skutskär den 25 december 2018. Jag tog tåget och tänkte att det nu skulle vara fullt av fågelskådare på tåget, det var ju lätt att ta Upptåget och stiga av i Skutskär. Men vi var bara två fågelskådare på tåget, men vi hade trevligt och åkte även tillsammans hem igen med tåget. Rostsparven fick vi förstås se.

Baltasar berättar att han gjorde ett försök att åka och titta på den kohäger som hittades i Sörmland nyligen.

– Kohäger är en art som jag gärna skulle vilja se. Tyvärr så hade en duvhök tagit fågeln nån halvtimme innan vi kom fram! En dipp² således!

Baltasar är inte inne på att dra iväg alltför

långt för att titta på en raritet. Den längsta resan hittills är en större turturduva i Kristinehamn i Värmland i januari i år. Det blev ingen dipp!

Vi tar en promenad in i skogen, som tillhör naturreservatet, längs en skogsväg. En gårdsmyg sjunger en stump för oss när vi går längs en lövskogsriddå innan vi kommer in i skogen. Skogen är Baltasars favoritområde.

– Här häckar både göktyta och mindre hackspett och här har jag haft förmånen att få följa ett sparvugglepars häckningsbestyr, säger Baltasar³. Det var mycket intressant, lärorikt och spännande att på nära håll få följa häckningen. Det har stimulerat till att lära mer om sparvugglan.

Vi pratar om hur man bäst lär sig de olika fågelarterna. Vägen för Baltasar har varit att följa med så mycket som möjligt på UOF:s exkursioner med målet att själv kunna identifiera arterna hemmavid. Baltasar torde ha tillägnat sig en hel del på den relativt korta tid han skådat, det är inte mycket som undgår honom i det öppna landskapet eller under

Skogen inom naturreservatet Älvgärde

promenaden i skogen. Nu i november hörs mest mesar, kungsfåglar, gulsparvar, grönfinkar och steglitser. Över oss flyger 15 sångsvanar i fin formation och som vanligt hörs korpar i skogen. Vi ser tjäderspillning på vägen.

– Här i skogen ser jag då och då tjäder. I somras såg jag en höna med fem kycklingar.

Hittills har Baltasar sett 267 arter i Sverige, med tanke på att vi har ca 250 häckande arter i Sverige så är det en ansenlig summa på den relativt korta tid som han skådat mer regelbundet.

– I år har jag haft som mål att nå 150 arter via EKO-skådning, säger Baltasar, det har jag lyckats uppnå.

Vår promenad genom skogen tar slut efter 4 km och vi är åter där vi började med fin utsikt över odlingslandskapets åkrar.

– Jag har hört rördrom, vattenrall, gräs-hoppångare och kornknarr från åkrarna och maderna här och bortom skogen i öster, utanför reservatet, ligger Skärsjön där jag haft spelande slaguggla.

Älvgärde kan verkligen rekommenderas,

här bjuds man på flera olika biotoper som är lättillgängliga och med många olika arter. Nu i november är artrikedomen lite begränsad, men ett vårbesök ger alldeles säkert mycket god utdelning.

Baltasar packar ner tuben och gör sig redo att cykla tillbaka till Gävsta, själv tar jag bilen tillbaka till Uppsala och har redan börjat planera för ett återbesök.

¹Västpalearktis är ett geografiskt område/begrepp som används främst av fågelskådare. Enligt den definition som BirdLife använder så sträcker sig området i norr till Svalbard och Novaja Zemlja, i väster till Azorerna, i söder tvärs över Afrika längs 21 breddgraden och i ost så omfattas Irak, halva Kaspiska havet samt området väster om Uralbergen.

²När man inte får se fågeln som man dragit på så dippar man eller får en dipp. Det är ett vanligt uttryck bland fågelskådare.

³Se Baltasars artikel om sparvugglehäckningen i förra numret av FiU, nr 3/2020.